

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

особая общественная группа в социальной структуре общества Германии и особенности речевой деятельности в молодежной среде // *Культура народов Причерноморья*. – 1998. – №3. – С. 155 – 158.

4. Русанівський В.М. Мова в нашому житті/ Відп. ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Наук. думка, 1989. – 112 с.

5. Ткаченко О.Б. Українська мова і мовне життя світу/ Відп. ред. Т.П. Півтора. – К.: Спалах, 2004. – 272 с.

6. Ткаченко О.Б. Очерки языкового субстрата/АН. УССР. Инязыковедения им. А.А. Потебни; Отв. ред. В.М. Русаковський. – К.: Наук. думка, 1989. – 208 с.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2010

УДК 378:377 (477)

Євген Долинський, викладач кафедри перекладу
Хмельницького національного університету,
аспірант Тернопільського національного педагогічного університету

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі дистанційного навчання. Висвітлюється поняття дистанційного навчання, характеризуються його можливості для досягнення поставленої мети. Розкривається значення і необхідність застосування комунікативного методу у навчанні перекладачів. Аналізується термін комунікація, досліджується комп'ютерна комунікація як основний елемент формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.

Ключові слова: перекладачі, навчання перекладачів, дистанційне навчання, комунікація, комунікативний метод, комунікативна компетентність.

В статье рассматривается формирование коммуникативной компетентности будущих переводчиков в процессе дистанционной учебы. Освещается понятие дистанционной учебы, характеризуются его возможности для достижения поставленной цели. Раскрывается значение и необходимость применения коммуникативного метода в учебе переводчиков. Анализируется понятие коммуникация, исследуется компьютерная коммуникация как основной элемент формирования коммуникативной компетентности будущих переводчиков.

Ключевые слова: переводчики, учебы переводчиков, дистанционная учеба, коммуникация, коммуникативный метод, коммуникативная компетентность.

In the article, forming of communicative competence of future translators is examined in the process of the controlled from distance studies. The concept of the controlled from distance studies lights up, his possibilities are characterized for achievement of the put purpose. A value and necessity of application of communicative method opens up in the studies of translators. A term is analysed communication, computer communication as basic element of forming of communicative competence of future translators is probed.

Key words: translators, studies of translators, controlled from distance studies, communication, communicative method, communicative competence.

Постановка проблеми. Лавиноподібна і повсюдна комп'ютеризація всіх сфер людської діяльності дає можливість і вимагає організації ефективного дистанційного навчання майбутніх перекладачів, як на очній, заочній так і на інших формах освіти. Уміння використовувати у своїй предметній галузі засоби обчислювальної техніки і телекомунікації, що розглядається як критерій загальної грамотності, повинно суттєво допомогти у фаховій і зокрема комунікативній підготовці майбутнього перекладача. Ніхто не буде заперечувати той факт, що переклад з однієї мови на іншу, особливо усний є суто комунікативним

явищем. Тому основний акцент у підготовці майбутніх перекладачів ставиться на розвиток вільної усної мови, подолання психологічного бар'єру при спілкуванні іноземною мовою. Враховуючи швидкий розвиток різносторонніх міжнародних відносин нашої держави із іншими країнами робота перекладача користується все більшим попитом. Тому розвиток усної мови, а саме комунікативної компетентності перекладачів набуває особливої ваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних тенденцій розвитку ідей дистанційного навчання свідчить про його цілісне

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

комуникативне спрямування відповідно до вимог комуникативного методу навчання та доцільність інтегрування відповідних прийомів і технічних засобів у очну форму освіти перекладачів. Що стосується організації самостійної роботи студента то і в цій сфері важливість дистанційного навчання важко переоцінити, адже надання доступу до навчальних матеріалів і рекомендацій по роботі з ними в зручному місці та у зручний час (через комп'ютер і мережу Інтернет) дозволяє знизити питому вагу аудиторних занять у загальному навантаженні студентів, звільнити час для більш активної самостійної роботи, реально забезпечити індивідуалізацію навчання, при чому спілкування з викладачем чи іншими студентами не переривається [1].

У галузі дистанційного навчання працює низка науковців: В. Солдаткін, В. Самолов, С. Щенніков, Є. Полат, І. Роберт, В. Кухаренко, В. Олійник, О. Пічкарь, О. Рибалко та ін.

Зокрема Е.Л. Носенко визначає дистанційне навчання як нову форму організації навчального процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента за допомогою інформаційних ресурсів [3].

С.В. Чернишенко бачить дистанційне навчання як індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комуникаційних технологій [3].

Комуникативна сутність дистанційного навчання почала активно досліджуватись в останні роки, над розробкою теоретичних засад комуникативності процесу дистанційного навчання працюють Б. Гершунський, Дж. Хартлі, Г. Ю. Яценко, Н. П. Волкова, Е.Л. Носенко, С.В. Чернишенко, Н.А. Гончарова, А.В. Гребенщикова та ін.

Головним комуникативним елементом дистанційного навчання є комунікації між студентом і викладачем. Упровадження інформаційних технологій у систему навчання породило новий вид комунікації – електронну, яка відбувається в процесі навчання, коли студент вступає у взаємодію з вчителем, навчальним матеріалом, іншими студентами, щоб передати чи одержати інформацію. Застосування терміну “комунікація” тут цілком виправдане, оскільки комунікація – це сукупність зв'язків і взаємодій людей, суспільств, об'єктів (класів, груп, особистостей), у яких відбувається обмін

інформацією, досвідом, уміньми, навичками та результатами діяльності. У дистанційному навчанні ми бачимо всі ці елементи [12].

Отже, взаємодія, яка відбувається між учасниками процесу дистанційного навчання, є комунікацією яка забезпечується використанням комп'ютерних технологій [12].

Постановка завдання. Основні напрямки в розвитку нової освітньої системи орієнтовані на реалізацію високого потенціалу комп'ютерних і телекомуникаційних технологій. Саме технологічний базис нових інформаційних технологій дозволяє реалізувати одну з головних переваг нової освітньої системи – навчання на відстані, тобто дистанційне навчання. Ресурсом для подальшого становлення та поширення дистанційного навчання є інформаційно-комуникаційні технології, а явище комунікації становить основу дистанційного навчання.

Метою нашої статті є дослідження формування комуникативної компетентності майбутніх перекладачів під впливом електронної комунікації, що відбувається в процесі дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Як ми вже раніше зазначали, що комунікація, зокрема інформаційно-комуникаційні технології є рушійною силою дистанційного навчання. Поняття “комунікації” стало знаковим для розвитку сучасного інформаційного суспільства, для якого комунікація – основний елемент становлення й розвитку [11]. Сучасні дослідження доводять нерозривність понять комунікації та інформації, які зафіксовані в терміні інфокомуникаційні технології. Погоджуючись із таким твердженням, вважаємо, що будь-яка комунікація передбачає передання інформації, а будь-яке оброблення інформації – наявність комунікації. Наприклад, у ситуації, коли студент опрацьовує текст, він взаємодіє з інформацією, тобто відбувається комунікація: людина (студент) – навчальний матеріал [12].

Піонером у дослідженні феномену електронної комунікації вважають М. Мура, який описав існуючі моделі електронної комунікації та ролі її учасників [14]. Про явище електронної комунікації, як один із видів професійно-педагогічної, згадує Н. Волкова [2]. Поєднуючи явище комунікації з дистанційними принципами, не можемо не згадати роботи Е. Полат. Дослідниця розглядає специфічні особливості педагогічного спілкування в комп'ютерній мережі. Отже, в процесі дистанційного навчання перекладачів формування комуникативної компетентності відбувається за допомогою комп'ютерних засобів у вигляді реального спілкування, обміну інформацією,

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

взаємодії між двома людьми з метою відправлення чи отримання повідомлення [7].

Дистанційне навчання базується на трьох складових: відкритого навчання, комп'ютерного навчання та активного спілкування викладача і студентів з використанням сучасних телекомунікацій [4, 7]. З визначення поняття витікає, що комунікація, або спілкування є невід'ємною частиною й умовою існування дистанційного навчання.

По-перше, це зумовлюється визначенням самого поняття "навчання", яке передбачає взаємодію студента і викладача, існування якого в системі навчання є обов'язковим, оскільки йому належить роль керування процесом навчання [7, 14].

По-друге, дистанційне навчання включає можливість комунікації та співпраці між викладачем та студентом, оскільки тільки при такій умові можна створити ефективний зворотній зв'язок [8, 16].

Комунікація в процесі дистанційного навчання вже не просто процес спілкування, вона трансформується в процес спрямованого спілкування, метою якого служить отримання інформації для наступного досягнення результату.

О. В. Тимашева зазначає, що, комунікація тісно пов'язана з процесом навчання і визначає комунікацію, як специфічну форму взаємодії людей в процесі їх пізнавально-трудової діяльності [10, 20].

Не можна не погодитись з Г.Г. Почепцовим, який писав: "Комунікацію можна розглядати, як інтенсифікацію наявних комунікативних інтенцій, їх переклад в більш технологічну форму, під якою ми розуміємо досягнення прогнозованого результату на відміну від випадкового процесу" [9, 19].

С.В. Лещов зазначає, що комунікативний аспект виражає сутність дистанційного навчання, адже комунікативність є базисом будь-якої комунікації, тобто є її змістом [5, 41].

З вищевикладеного робимо висновок про те, що тільки застосування цілеспрямованої комунікації може викликати явище інтенсифікації, тобто призвести до підвищення ефективності дистанційного навчання та є основою для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.

Як ми зазначали в процесі дистанційного навчання комунікація здійснюється з допомогою електронно-технічних засобів. Такі комунікативні зв'язки передбачають включення "посередника" як передавача інформації, для них характерним є віддаленість у просторі [2, 65]. Наприклад, в схемі

студент – комп'ютер – викладач роль посередника в спілкуванні між викладачем та студентом відіграє комп'ютер. Існують три основні форми комунікації, які застосовуються в ході впровадження дистанційного навчання. Схематично вони набувають наступного вигляду: "студент – комп'ютер", "студент – комп'ютер – викладач", "студент – комп'ютер – студент" [6, 26 – 27].

На базі першої форми виникає взаємодія студента з навчальним матеріалом, який знаходиться на технічному пристрої. Тобто навчальний матеріал може бути будь-якого формату аудіо чи відео, розміщений на CD чи DVD-програвачі, за допомогою якого студент отримує необхідну для навчання інформацію, проте найчастіше застосовують комп'ютерне програмне забезпечення, виходячи з більшої економічності та зручності останнього.

Друга форма представляється взаємодією студента та викладача за допомогою комп'ютера, тобто комп'ютер є пов'язуючою ланкою, комунікативним каналом. Дана комунікативна форма є найбільш ефективною, оскільки існує постійний зворотний зв'язок між учнем та викладачем.

Третя форма відтворює взаємодію студентів між собою у межах навчальної групи. Така взаємодія допомагає студентам відпрацювати та закріпити пройдений матеріал, розвинути комунікативну компетентність [13].

Тепер роль викладача в процесі спілкування полягає в допомозі студентові організувати навчальний процес, допомогти йому обробити інформацію, відповісти на питання, що виникли в ході навчального процесу, а якщо потрібно і пояснити новий матеріал. Таким чином провідну роль починає відігравати зворотній зв'язок, процес комунікації між викладачем та студентом, або між студентами, який допомагає побачити складності, усунути помилки.

Звідси процес навчання організовується наступним чином: фактичну інформацію по будь-якій з дисциплін, яку підготував викладач, студент отримує самостійно по електронній пошті, далі в ході опрацювання матеріалу чи виконання запропонованих завдань у нього можуть виникнути складності, або запитання, на які за допомогою зворотного зв'язку й має відповісти викладач. При необхідності додаткового заняття, проведення консультацій чи відсутності когось з учасників навчального процесу в межах аудиторних годин відповідний матеріал може бути викладений також за допомогою дистанційних засобів, в режимі реального часу, за наявності

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

комп'ютера підключеного до мережі Інтернет, Веб-камери, мікрофону та програмного забезпечення Skype. Студент може вільно задавати питання і отримувати на них ґрунтовні відповіді, а викладач має можливість відкрито спілкуватись і формувати професійні компетентності студента протягом спільної комунікації, при чому ініціатива такого спілкування може походити від будь-якого із зазначених об'єктів навчального процесу. Саме таке навчання повинно сформувати комунікативну компетентність майбутніх перекладачів.

В основі спілкування викладача та студента є комунікативний метод навчання. Саме цей метод навчання іноземної мови сьогодні є одним з найпопулярніших в світі. Багато хто вважає його найбільш прогресивним і найефективнішим для формування комунікативної компетентності та інших професійних компетенцій. Одним з основних його прийомів є імітація ситуацій з реального життя, покликаних стимулювати студентів до активного говоріння. При цьому дуже важливо, щоб теми були актуальними, пов'язаними з повсякденним життям, проблемами що можуть зустрітись в професійній діяльності. Заняття проводяться по комунікативній методиці, хід заняття багато в чому залежить від самих студентів – їх відповідей, реакції, оскільки спілкування відбувається осмислено, на доцільні теми.

У найближчій перспективі системи дистанційного навчання без сумніву збагачуватимуться новими інструментами, але на даному етапі одним з найефективніших засобів для інтерактивного спілкування, що дозволяє слухачам з різних місць спільно працювати над завданнями є програма про яку вже згадувалось, а саме Skype.

З допомогою цієї програми студент і викладач можуть знаходитись в різних місцях, але спілкуватись в реальному часі за допомогою Веб-камери. Крім того, викладач має можливість формувати віртуальний клас, в якому одночасно бачить кількох учнів, що так само дозволяє їм бачити і чути один одного. Завдяки цій технології, зберігається живе спілкування між викладачем та студентом, що є основним в підготовці перекладачів. Під час колективної дискусії учасники можуть розмовляти один з одним. А викладаючи матеріал, викладач використовує "дошку", видиму всім учням – засіб для обміну текстовими повідомленнями, тобто чат. Спілкування може відбуватися як в конфіденційному режимі, так і в загальному. В даний час, вивчення іноземних мов по Skype набуло великої популярності. Переваг багато:

студент витрачає мінімум часу, адже навчатися можна, не виходячи з дому, достатньо тільки запустити програму.

Щоб почати дистанційне навчання по Skype необхідно:

- мати доступ до комп'ютера;
- домовитися з викладачем по e-mail про час і дату навчання;
- завантажити Skype і встановити його на комп'ютер;
- підготувати мікрофон, навушники, Веб-камеру (не обов'язково);
- у програмі через опцію "Пошук" знайти викладача по логіну, імені, прізвищу або електронній пошті;
- в призначену дату і час вийти в Інтернет і зв'язатися через Skype з викладачем.

Такий механізм навчання найкраще з усіх засобів дистанційного навчання формує комунікативну компетентність, дає можливість вільно спілкуватись з викладачем в невимушеній атмосфері, чудово підходить тим, хто по якійсь причині пропустив пару, чи не зрозумів пройдений матеріал. До кожного студента може застосовуватись індивідуальний підхід. А якщо з засвоєнням матеріалу виникають будь-які труднощі, викладач висилає студенту додаткові уроки з теми й вправи. Постійне живе спілкування робить процес навчання максимально насиченим, ефективним, а в поєднанні із різноманітністю навчального матеріалу, що пропонує мережа Internet значно прискорюється процес вивчення матеріалу.

Висновок. Вміння спілкуватись стає головною вимогою до спеціаліста з будь-якої галузі знань. Традиційна система навчання, протягом тривалого часу спрямована на пасивне осягнення інформації не може повною мірою задовольнити цю вимогу. Докорінно ситуація змінюється в дистанційній формі освіти, яка з самого початку побудована на новій парадигмі стосунків між викладачем та студентом, широко використовує комунікативні технології в процесі навчання. Тематичні навчальні проекти, кооперативне навчання, дискусії, форуми, відео-конференції допомагають студенту розвинути необхідні комунікативні навички, покращити ті які він уже має. Важливим є збереження живого спілкування між викладачем та студентами, посередником в такій комунікації є комп'ютер. Тобто електронна комунікація якою можна назвати процес дистанційного навчання здатна повною мірою, а також і в поєднанні з очним навчання сформувати в майбутніх перекладачів необхідну комунікативну компетентність.

ОБДАРОВАНІСТЬ ЯК РІВЕНЬ СФОРМОВАНОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ІНДИВІДІВ

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження означеної проблеми ми вбачаємо у експериментальному дослідженні результатів використання дистанційного навчання іноземної мови у формуванні комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.

1. Бурковська Л.Д. Дистанційне навчання в системі освіти / Л.Д. Бурковська // Збірник наукових праць – Хмельницький національний університет. – 2003. – С. 117 – 118.

2. Волкова Н.П. Професійно педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика. / Н.П. Волкова // Монографія. – Донецьк: Вид-во ДНУ, – 2005. – 304 с.

3. Ковальова С.М. Використання комп'ютера для формування комунікативної компетенції студентів немовних ВНЗ / С.М. Ковальова // Збірник наукових праць. – Київський Європейський університет. – 2004. – С. 15 – 18.

4. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс. / В.М. Кухаренко // Навчальний посібник. – Харків НТУ “ХПІ”, 2001. – 282 с.

5. Лецьєв С.В. Коммуникативное, следовательно, коммуникационное / С.В. Лецьєв // Монографія. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 172 с.

6. Носенко Е.Л. Методологічні аспекти

забезпечення запам'ятовування інформації при розробці дистанційних навчальних курсів. / Е.Л. Носенко, С.В. Чернишенко: метод. посіб. – Д.: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2003. – 88 с.

7. Полат Е.С. Дистанционное обучение. / Е.С. Полат // Учебное пособие. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 192 с.

8. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения / Е.С. Полат // Информатика и образование. – 2001. – № 5. – С. 18 – 22.

9. Почепцов Г.Г./Г.Г. Почепцов // Теория коммуникации. – М.: “Рефл-бук”, К.: “Ваклер”, 2001. – 656 с.

10. Тимашева О.В. Введение в теорию межкультурной коммуникации. / О.В. Тимашева // Учебное пособие. – М.: Изд-во УРАО, 2004. – 192 с.

11. Яценко Г. Коммуникативна складова дистанційного навчання: аналіз поняття та рівні реалізації / Ганна Яценко // Вища освіта України. – 2007. – № 4. – С. 88 – 94.

12. Яценко Г. Коммуникативна сутність дистанційного навчання: постановка проблеми / Ганна Яценко // Вища освіта України. – 2007. – № 3. – С. 70 – 74.

13. Яценко Г.Ю. Коммуникативна природа дистанційного навчання / Г.Ю. Яценко // Нова парадигма: Журнал наукових праць / Гол. ред. В.П. Бех. – 2007. – Вип. 62. – С. 77 – 83.

14. Michael G. Moore. Three types of interaction (Editorial) / Michael G. Moore // American journal of distance education. – 1989. – Vol. 3, № 2. – P. 1 – 6.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2010

УДК 371.212.3

Ірина Перішко, викладач кафедри практики англійської мови Рівненського державного гуманітарного університету

ОБДАРОВАНІСТЬ ЯК РІВЕНЬ СФОРМОВАНОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ІНДИВІДІВ

У статті мова йде про розробки методики вимірювання інтелектуальних здібностей, критерії оцінювання обдарованості, розкривається сутність поняття “обдарованість”.

Ключові слова: обдарованість, IQ, інтелект, здібність, талант.

В статті речь идет о разработках методики измерения интеллектуальных способностей, критериях оценивания одаренности, раскрывается сущность понятия “одаренность”.

Ключевые слова: одаренность, IQ, интеллект, способность, талант.

The article deals with the methods of measuring intellectual abilities, the criteria for evaluating giftedness, reveals the essence of the notion “giftedness”.

Key words: gift, IQ, intellect, ability, talent.

Актуальними на часі є питання діагностики рівня розвитку інтелектуальних здібностей, зв'язку між інтелектом і обдарованістю, методи виявлення обдарованих індивідів, побудовані на врахуванні зазначених нижче концепцій.

Метою статті є вивчення методів вимірювання здібностей, змісту поняття “обдарованість” та її видів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу наукових праць свідчать, що

серед представлених дослідниками типів найповніше розроблено структуру інтелектуальної й творчої обдарованості. І це, передусім, завдяки працям Е. Торренса [16; 15, 547 – 550; 17], Дж. Плфорда [8, 469 – 479; 7, 3 – 14] та ін.

Виклад основного матеріалу. Етимологія слова “обдарованість” (giftedness) свідчить, що його призначення – інформувати про володіння людиною певним важливим особистісно значущим потенціалом, тобто обдаруванням [2, 205 – 248]. Згодом таким став інтелект,